

25^è
aniversari

L'HOSPITALET és escola

Carme Alzaga

Mestra i professora de secundària

Júlia Costa

Mestra i escriptora

Joan Camós

Soci fundador del CEL'H i professor de secundària

Des de l'inici del Centre d'Estudis, l'any 1984, sempre hem volgut incidir en dos objectius definitoris del CEL'H: d'una banda omplir el vergonyós buit que existia sobre la investigació a l'entorn de la ciutat i, especialment, pel que fa als elements d'identitat històrica; i, d'altra banda, crear un ampli equip de gent que se sentís identificada amb el projecte col·lectiu. És per això que sempre s'ha buscat la col·laboració més àmplia possible.

No és estrany, doncs, que l'any 1997 publiquéssim la *Història de l'Hospitalet. Una síntesi del passat com a eina de futur*, de la qual són autors catorze historiadors i historiadores. Obra iniciada a partir d'un seminari, organitzat pel CEL'H, sobre metodologia de la història local. Poc temps després aconseguíem traduir a llenguatge didàctic la història de la ciutat a *L'Hospitalet és escola* (1998). L'elaboració de tots aquests materials, com no podia ser d'altra manera, es va fer conjuntament amb el Moviment d'Ensenyants de l'Hospitalet, el Casalet. En són autores i autors prop de 70 persones, educadors, mestres, professorat de secundària, historiadors, correctors, dissenyadors, delineants, enginyers, informàtics, músics, escriptors..., que en l'àmbit educatiu corresponen a una implicació de vint escoles: cinc escoles bressol i llars d'infants, cinc centres d'educació infantil i primària, cinc instituts d'educació secundària i l'Escola d'Arts Plàstiques i Disseny. Calia una tasca forta per portar a terme un objectiu que, tant al Casalet com a nosaltres, en molts moments ens semblava que ens superava. Calia un equip ben cohesionat per portar a terme els diferents objectius didàctics.

Volíem apropar els nois i noies de la ciutat al medi més pròxim, abordar les diverses etapes de l'ensenyament obligatori i més, és a dir, dels 0 als 16 anys. Per a cada etapa educativa es presentava un tercer nivell de concreció en forma de fitxes de treball a l'aula, a més d'unes rutes urbanes guiades, un disc compacte de cançons sobre l'Hospitalet, una carpeta de plànols d'història de la ciutat, un conte, *Els Tocaboires de l'Hospitalet*, un titella per als més petits i un joc, *El tresor de la Torre Blanca*. Amb el suport econòmic de Àrea d'Educació i Cultura de l'Ajuntament de l'Hospitalet, l'Àrea

d'Educació de la Diputació de Barcelona, el CPCTPC de la Generalitat de Catalunya, "la Caixa", així com alguns mecenes privats, com *Tot l'Hospitalet*.

Els materials es van presentar l'any 1998 i es van elaborar al llarg de tres anys, amb una dinàmica col·lectiva d'equips de treball voluntaris de cada una de les etapes educatives, amb les dificultats normals d'un treball col·lectiu, com era mantenir el ritme de treball, la il·lusió, la cohesió del grup...

La feina de maquetació i edició va recaure majoritàriament en el voluntariat de col·laboradors i amics vinculats al CEL'H. El treball d'aquest grup, en molts casos sense que consti directament l'autoria, ha estat fonamental perquè el conjunt de materials i publicacions poguessin tenir una presentació ben acurada i arribessin a cercles ben amplis de la població de la ciutat. Aquest esforç, sense mitjans tècnics, va representar haver de refer materials per editar-los, i es van arribar a utilitzar en un mateix moment fins a set impremtes.

Sense aquest equip, que durant molt de temps ha estat dirigit per Montserrat Porelló amb el suport de Mercè Artigas, Rosa Guinart, Marta Tapiol, a més d'Assumpta Manzaneres i Montserrat Solanes, no s'hagués aconseguit un dels objectius bàsics del Centre d'Estudis, que és arribar al màxim de veïns i veïnes de la ciutat. Des del

Casalet, cal destacar també el paper de difusió per promoure l'aplicació, que assumí, molt especialment, Carolina Batet.

"Volíem apropar els nois i noies de la ciutat (de 0 a 16 anys) al medi més pròxim"

Els objectius que el Casalet i el Centre d'Estudis ens proposàvem eren:

1. Posar a disposició dels centres educatius de la ciutat un conjunt de materials didàctics -homologats per la Direcció General d'Ordenació Educativa de la Generalitat de Catalunya; Resolució 18.09.1998; DOGC 2743, de 14.10.1998- que facilitessin als educadors i a l'alumnat un millor co-

neixement de l'entorn i el medi urbà, col·laborant en el projecte L'Hospitalet, Ciutat Educadora.

2. Desenvolupar un procés d'implantació, iniciat el curs 1999-2000, en el qual el CEL'H i el Casalet assumíem la tasca de difondre i dinamitzar la utilització dels materials a les etapes d'infantil, primària i secundària. Oferíem activitats i serveis de suport tant per aplicar-los com per facilitar al professorat l'aportació d'altres elements, experiències i materials que fessin créixer i millorar el projecte inicial.

3. Ampliar el projecte. El mateix any 1998 es va fer saber al ponent de Cultura de l'Ajuntament que el projecte *L'Hospitalet és escola* havia de créixer amb aportacions fetes des de la pròpia institució, entitats i altres col·lectius de la ciutat, de manera que

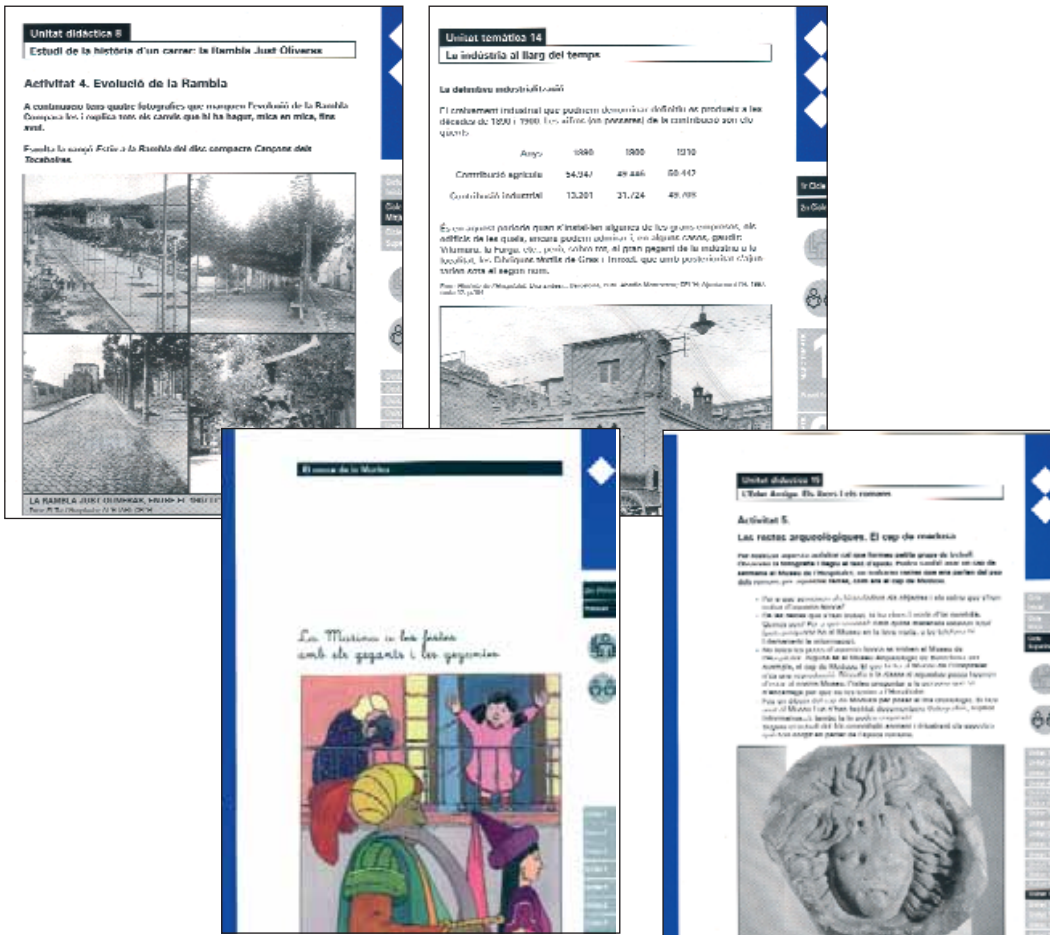
la marca «L'Hospitalet és escola» passés a ser de la ciutat. En el projecte educatiu de tots els centres educatius de la ciutat ben segur que es preveu entre els seus objectius que l'alumnat s'incorpori a l'Hospitalet en els diferents àmbits: memòria històrica, diversos origen dels ciutadans i ciutadanes, participació en la vida ciutadana... Per tot això, el projecte *L'Hospitalet és escola. Conèixer l'Hospitalet* forma part de L'Hospitalet, Ciutat Educadora.

4. Treballs de recerca. Complementant els materials didàctics de *L'Hospitalet és escola*, vam incorporar al CEL'H i a l'Arxiu Municipal, en el marc curricular del batxillerat, els treballs de recerca, crèdit obligatori per a tot l'alumnat, aportant noves eines des de la recerca del coneixement de la ciutat i el territori. El CEL'H, des del primer moment, oferí:

- Valorar amb els tutors i tutores les línies d'investigació i àmbits de recerca, tant amb reunions al centre educatiu com al CEL'H.
- Orientació, seguiment i atenció personalitzada a l'alumnat sobre la documentació i la bibliografia existent, facilitant també les fonts orals, en molts casos necessàries per realitzar el treball de camp. També des de l'Arxiu Municipal es facilità l'accés a les diverses fonts primàries.

L'equip d'assessorament al professorat i alumnat ha estat format, entre altres, per Manuel Domínguez, Òscar Garcés, Núria Toril, Amèlia Merino, Justo Hernández, Genís Pascual, Montserrat Perelló, Mercè Artigas, Maria Pau Trayner i Elena Viusá.

5. Avaluat, al cap d'uns anys, l'impacte aconseguit en els centres educatius, analitzant l'ús dels materials, el grau d'aplicació i la renovació i actualització que des dels centres educatius se n'ha fet.

A l'acte de presentació del mes de maig de 1998 es van entregar 160 paquets a escoles bressol, centres d'infantil i primària, instituts, tant d'ensenyament públic com d'ensenyament concertat, així com a centres d'esplai i de joves, amb una assistència del 63% de tots els centres i entitats convocats.

El curs 1999-2000, el Casalet va aconseguir una subvenció de la Diputació per oferir a tots els centres d'ensenyament, entitats i institucions un CD per poder consultar informàticament els materials i fer-los més a l'abast, així com visites a les escoles per dinamitzar el projecte en la fase d'aplicació.

Al llarg d'aquests anys, molts centres educatius han fet aplicacions i ampliacions de *L'Hospitalet és escola. Conèixer l'Hospitalet*. En volem destacar algunes:

- CEIP Pere Lliscart, que durant el curs 1998-1999 va convertir el projecte en el seu tema de l'any.
- CEIP Provençana, que entre els seus projectes d'escola proposa *L'Hospitalet és escola* per incidir millor en el coneixent de l'entorn i del medi urbà. Es treballava des de l'estimació i el respecte a la ciutat, educant en la vida escolar i en la vida quotidiana. *L'Hospitalet*, un exemple de ciutat educadora.

- L'any 2001, el Casalet, Moviment d'Ensenyants de l'Hospitalet, presentà una mostra de treballs i materials de classes de primària i secundària, sota el títol: *L'Hospitalet és escola. Conèixer la ciutat per conèixer el món.*
- Curs 2002-2003. En el seminari de directors i directores d'IES, es presentà el projecte *L'Hospitalet és escola* dins de les Jornades d'Intercanvi d'Experiències de Dinamització Educativa, promogudes pel Centre de Recursos.
- IES Llobregat, curs 2007-2008, en el marc de *L'Hospitalet és escola* i sota el títol *Dones del barri de Santa Eulàlia*, va portar a terme treballs col·lectius i una exposició temàtica.
- D'altra banda, aquells materials de *L'Hospitalet és escola* han estat consultats com a referències en molts treballs de recerca.

Fem una breu referència de les persones i escoles que directament es van implicar en aquest projecte:

Direcció i coordinació general: Marcel Poblet, Montserrat Perelló i Joan Camós del CEL'H, i Carme Alzaga, Montserrat Company i Joaquim Cortès del Casalet. Moviment d'Ensenyants de l'Hospitalet.

Infantil

Direcció i coordinació: Lúdia Esteban i Emma Martínez, CEIP Patufet-Sant Jordi.

Autores de llar d'infants: Ruth Baqués, Llar d'Infants Saltiró; Josefina Batlle, Escola Bressol Patufet; Rosa Escarp, Escola Infantil l'Espiga; Isabel Hernández, Llar d'Infants el Passeig; Carme Julià, Llar d'Infants Picarol; Montserrat Julià, Llar d'Infants Picarol; Emma Martínez, CEIP Patufet-Sant Jordi; M. Antònia Pagan, Escola Bressol Patufet; Mercè Iró, Llar d'Infants El Passeig, i M. Josep Rodríguez, Escola Bressol Patufet.

Autores de parvulari: Judith Alcolea, CEIP Patufet-Sant Jordi; Anna Bassons, CEIP Patufet-Sant Jordi; Teresa Casso, CEIP Patufet-Sant Jordi; M. Rosa Climent, CEIP Patufet-Sant Jordi; Lúdia Esteban, CEIP Patufet-Sant Jordi; Imma Figa, CEIP Patufet-Sant Jordi; Emma Martínez, CEIP Patufet-Sant Jordi.

Col·laboracions: Montserrat Company i Neus Martínez, Escola Bressol Patufet.

Il·lustracions: Arnau Company.

Correcció lingüística: Assumpta Manzaneres i Montserrat Solanes.

Revisió de fonts i bibliografia: Mercè Artigas.

Edició: Rosa Guinart i Montserrat Perelló.

“L'Hospitalet és escola havia de ser un projecte del conjunt de la ciutat”

Primària

Direcció i coordinació: Carme Alzaga, IES Pedraforca.

Autores: Carme Alzaga, IES Pedraforca; Júlia Costa, CEIP el Samontà; M. Luisa Pavón, CEIP Busquets i Punset; Carme Pinós, CEE l'Estel i Victòria Sanz, CEE l'Estel.

Col·laboracions: Isabel Pujol, CEIP Bellvitge.

Il·lustracions: Adela Sendra.

Correcció lingüística: Assumpta Manzaneres i Montserrat Solanes.

Revisió de fonts i bibliografia: Mercè Artigas.

Col·laboracions en l'edició: Manuel Domínguez, Fina Gómez, Paqui Soto, Xavier Trullols.

Direcció d'edició: Rosa Guinart i Montserrat Perelló.

Secundària

Direcció i coordinació: Joan Camós.

Autors i autores: Joan Camós i Marcel Poblet, CEL'H; Joan A. Roig, IES Bellvitge; Josep del Rosario, IES Torras i Bages; Anna Santacana, IES Margarida Xirgu, i M. Eugènia Vázquez, IES Mercè Rodoreda.

Col·laboracions: Montserrat Tafanell, CEIP Canigó, i Jaume Caselles, CEIP la Marina.

Il·lustracions: Montserrat Alay.

Correcció lingüística: Assumpta Manzaneres i Montserrat Solanes.

Revisió de fonts i bibliografia: Mercè Artigas.

Edició: Rosa Guinart i Montserrat Perelló.

“L’Hospitalet és escola va néixer en una època de gran entusiasme educatiu”

L’Hospitalet pla a pla

Coordinació: Joan Camós.

Autoria i adaptacions: Valentí Julià, delineant projectista.

Col·laboració: Jordi Rodríguez de la Pinta, enginyer tècnic.

Direcció i preparació de l'edició: Rosa Guinart i Montserrat Perelló.

Agraïments: Blanca Atienza, Rosa Eguizábal, Josefa Riera, Enric Romaguera, Javier Rufas i Gustavo Ruiz, Ajuntament de l’Hospitalet. Secció de Cartografia; Enric Ibáñez i Joaquim Obón, MMAMB. Servei de Cartografia i Planejament; Pilar Firmas, Museu de l’Hospitalet. Secció de Cartografia; Clara C. Parramon, Arxiu de l’Hospitalet, Arxiu Històric.

Sessió de difusió dels materials *L'Hospitalet és escola*, al Centre Cultural Santa Eulàlia, amb la col·laboració de M. Antònia Pagan, de l'Escola Bressol Patufet. (Arxiu)

Rutes urbanes. L'Hospitalet pas a pas

Direcció i autoria: Alfred Paredes, mestre de primària, i Marta de Planell, guia de rutes urbanes.

Col·laboracions: Conxi López, guia de rutes urbanes, Ajuntament de l'Hospitalet.

Correcció lingüística: Assumpta Manzanares i Montserrat Solanas.

Revisió de fonts i bibliografia: Mercè Artigas.

Col·laboracions en l'edició: Joan Camós, Manuel Domínguez, Fina Gómez, Paqui Soto i Xavier Trullols.

Edició: Rosa Guinart i Montserrat Perelló.

Cançons i danses del Tocaboires

Direcció i coordinació: Carles Vilamajor, músic.

Autora de la guia didàctica: Rosa Olivella, músic i professora de música.

Autoria de les cançons (1-9): Rosa Olivella, músic i professora de música, i Carles Vilamajor, músic.

Autors de la cançó (10): Prisoneros del Placer.

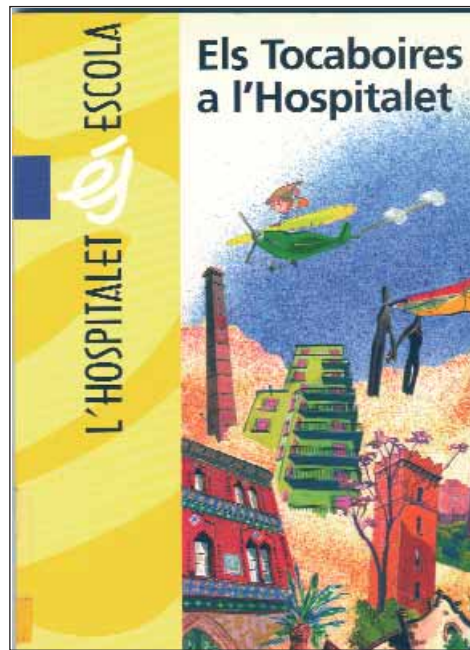
Lletres de les cançons (1-9): Júlia Costa, mestra CEIP el Samontà.

Lletra de la cançó (10): Rosa Guinart, Montserrat Perelló i Carles Vilamajor, músic.

Danses: Ruth Baqués, Llar d'Infants Saltiró.

Correcció lingüística: Assumpta Manzanares i Montserrat Solanas.

Edició: Rosa Guinart i Montserrat Perelló.

Els Tocaboires de l'Hospitalet. Llibre de lectura

Autora: Júlia Costa, escriptora i mestra CEIP Samontà.

Il·lustracions: Adela Sendra i Xavier Andrada, amb el suport de Carme Camalada i Ramon Cortès, professorat de l' Escola d'Arts Plàstiques i Disseny Josep Serra i Abella.

Correcció lingüística: Anna Simó.

Edició: Rosa Guinart i Montserrat Perelló.

El tresor de la torre blanca. Joc de taula

Una aventura a l'Hospitalet dels segles XVI i XVII

Autors: Anna Santacana, IES Margarida Xirgu, i David Amorós.

Il·lustracions: Bernat Casso, Valentí Julià i Adela Sendra.

Correcció lingüística: Assumpta Manzanares i Montserrat Solanas.

Edició: Rosa Guinart i Montserrat Perelló, CEL'H.

Deu anys després, dues de les autores, Carme Alzaga, que dirigí el grup de treball de primària, en el qual va participar Júlia Costa, que és també autora del llibre *Els Tocaboires de l'Hospitalet*, comenten les sensacions, els records i també les frustracions i les possibilitats del conjunt de materials que *L'Hospitalet és escola* prometien.

L'Hospitalet és escola, l'Hospitalet «era» escola

Durant el curs 1993-1994 i a partir de diverses trobades entre el Casalet i el Centre d'Estudis es va començar a embastar el que seria un llarg projecte educatiu, que s'aniria complicant al llarg del temps, fins a la seva realització definitiva. *L'Hospitalet és escola* va néixer en una època de gran entusiasme educatiu, cal recordar que durant uns quants anys la nostra ciutat va tenir fins i tot Escola d'Estiu, amb una participació remarcable. D'aquelles primeres jornades, en van sortir unes idees importants, com ara recollir, escola per escola, tot allò que ja es treballava sobre la ciutat, ja fos formalment o informal i fer una crida als mestres interessats en l'elaboració d'uns materials sobre la ciutat, adaptats a les diferents etapes educatives.

Al llarg del temps i en les nostres trobades setmanals en l'encisadora caseta de pagès on es trobava aleshores el Casalet, avui desapareguda, vam anar conformant un grup amb força participacions puntuals, però també amb una minoria sòlida i constant de mestres fixos.

La nostra intenció era oferir uns materials de Ciències socials aptes per a les escoles, que substituïssin els materials convencionals o, si més no, que els complementessin. La metodologia consistia a engegar una planificació conjunta, partint del recull de dades fet a les escoles, i repartir la feina, que després, ja elaborada, es posava en comú. Va ser aquella una metodologia dinàmica, que permetia treballar de forma autònoma i no perdre temps en gaires reunions, ja que de vegades, en el camp educatiu, es cau en un excés de trobades inacabables, cosa que acaba per desanimar els participants i allarga les tasques de forma excessiva.

De tota aquella feina en va sortir un material divers i complex. Potser l'ambició del projecte va fer que durés massa i que, mentrestant, ens trobéssim a les portes de la reforma educativa i amb el problema de la davallada de natalitat i del tancament de moltes aules de primària. També la ciutat canviava, i, per tant, els materials que feien referència al present aviat van quedar superats pel creixement i la transformació de l'Hospitalet.

“Alguns materials dormen esperant la mà que els arrenquis renovats”

Articles sobre L'Hospitalet és escola a La Vanguardia. Suplemento l'Hospitalet y Baix Llobregat, 12 de desembre de 1995. (Arxiu)

El resultat final van ser uns dossiers adaptats als diferents cicles educatius, un conte per als nois i noies entre deu i dotze anys, un disc amb textos i cançons, amb guia didàctica, una caixa de jocs per a secundària, un titella per a educació infantil, un joc molt complet de mapes i gràfics i una col·lecció de rutes urbanes per conèixer els diferents indrets i barris de l'Hospitalet. La finalització del projecte va comptar amb una jornada d'un dia sencer amb tallers participatius i xerrades diverses.

Pel que fa a l'àmbit de primària es va prioritzar l'elaboració d'uns materials pràctics, que no demanessin gaire feina als mestres i que contribuïssin a donar una visió històrica i social de la nostra ciutat. Amb moltes de les fitxes tan sols calia fotocopiar el text o els dibuixos, per tal de treballar-les a les aules. La dinamització del projecte va comptar amb reunions amb els equips directius de les escoles, amb els inspectors i inspectores i també es van dissenyar cursets sobre els continguts elaborats i publicats i sobre la història de la nostra ciutat.

El projecte en el present i el futur

Malauradament, els canvis socials i educatius potser van contribuir al fet que tot plegat no tingués, malgrat els molts esforços esmerçats, el ressò esperat. Hi ha escoles en les quals els materials, una gran majoria, són, encara, uns materials vius, que s'utilitzen de forma habitual. Però també hi ha molts mestres joves que ignoren la seva existència i escoles on aquests materials dormen en un racó d'armari, esperant, com l'arpa de Bécquer, la mà que els arrenqui sons renovats.

Una part dels materials són, encara, plenament vigents. En concret, les fitxes relacionades amb la història de l'Hospitalet, per exemple. El conte i les cançons també es poden continuar utilitzant amb èxit. I segueix sent molt útil i de constant consulta *L'Hospitalet pla a pla*, el conjunt de plànols històrics de la ciutat. Els Tocaboires no han arribat a ser els personatges mítics i emblemàtics que esperàvem, les cançons no formen part del repertori vital de tots els nois i noies de la ciutat, però la vida dels contes i les cançons és molt llarga, així que, qui sap...

Les rutes urbanes precisarien un repàs comparatiu amb l'Hospitalet actual. Són, ja, història; però poden servir per comprovar i valorar el canvi, sempre present en els espais urbans, i encara ens poden descobrir molts elements amagats en els nostres carrers. Per tal que tot plegat fos, avui, *història viva* altra vegada, caldria engegar iniciatives semblants a les d'aleshores, jornades, cursos, trobades... i cercar formes d'entusiasmar mestres d'avui en la revisió i dinamització del projecte. Som en un món de canvi constant, cada dia més ràpid, on el que sembla important és la novetat. Però en educació s'han fet grans coses des de la transició, amb l'esforç voluntari de molta gent, coses que cal recuperar i que no s'han d'oblidar perquè encara són vàlides i interessants.

Les persones del món de l'educació que vam participar en el projecte en tenim un gran record. Un gran record dels resultats, contemplant el disseny dels materials i la qualitat dels materials. Però, sobretot, un gran record del camí recorregut, de les trobades, dels cursos, de les xerrades, dels berenars de treball... Només per això, ja valdria la pena haver-hi participat. Si, a més, podem constatar la vigència de molts d'aquells materials i comprovar com es recuperen en les escoles d'avui, ens sentirem plenament satisfets i satisfetes dels esforços fets, cal dir-ho, amb molt de gust.

L'Hospitalet és, també avui, una gran escola!